

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.11.2008, sp. zn. 29 Cdo 2988/2007, ECLI:CZ:NS:2008:29.CDO.2988.2007.1

Číslo: 101/2009

Právní věta: Promlčením směnečný nárok nezaniká.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.11.2008

Spisová značka: 29 Cdo 2988/2007

Číslo rozhodnutí: 101

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Promlčení, Směnky

Předpisy: § 175 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 89 předpisu č. 191/1950Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 31. 10. 2006 potvrdil rozsudek ze dne 23. 1. 2006, jímž K r a j s k ý s o u d v P l z n i ponechal v plném rozsahu v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 27. 5. 2003, kterým uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 894 834 Kč s 6% úrokem od 6. 5. 1999 do zaplacení, směnečnou odměnu 2983 Kč a náklady řízení.

Odvolací soud s odkazem na ustanovení § 175 odst. 1 a 4 o. s. ř. přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož námitka promlčení nebyla obsažena ve včasných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, v důsledku čehož se její důvodností nemohl zabývat. K argumentaci žalovaného založené na závěrech rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. [29 Odo 162/2003](#) (jde o rozhodnutí uveřejněné pod číslem 13/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 13/2005“), podle kterých lze námitku promlčení vznést kdykoliv za řízení (i v průběhu řízení odvolacího), zdůraznil, že předmět řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu je vymezen obsahem těchto námitek (viz požadavek ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř., aby žalovaný v námitkách podaných do tří dnů od doručení směnečného platebního rozkazu uvedl vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá). Cílem řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu je posoudit, zda „námitková obrana“ je důvodná; „co takto uplatněno není, nemůže být předmětem námitkového řízení“.

Dále odvolací soud při výkladu ustanovení čl. I § 89 zákona č. 191/1950 Sb. (dále též jen „směnečný zákon“) uzavřel, že ani ve směnečném právu nemá promlčení jinou povahu, než tomu je v závazkových vztazích obecně, tj. promlčením právo nezaniká, pouze se „zeslabuje“. Text zmíněného

ustanovení „je pozůstatkem starší právní úpravy – obecného zákoníku občanského z roku 1811 (platného na našem území ještě v době, kdy byl současný zákon směnečný a šekový schvalován), která vycházela z toho, že promlčením nároky zanikají. Tato koncepce byla však již déle opuštěna a je současně našemu civilnímu právu cizí“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. namítá, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podle dovolatele je promlčení nároku upraveno hmotným právem, přičemž účastník řízení může vznést námitku promlčení kdykoliv za řízení (až do jeho pravomocného skončení), s tím omezením, že v režimu tzv. neúplné apelace se může odvolací soud zabývat námitkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, není-li spojena s nepřipustným uplatňováním nových skutečností a důkazů. Výše uvedenou zásadu je nutno aplikovat i ve směnečném řízení, přičemž v poměrech projednávané věci byla v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu obsažena potřebná skutková tvrzení k posouzení důvodnosti následně vznesené námitky promlčení.

Cituje ustanovení čl. I § 89 směnečného zákona dovolatel dále akcentuje, že promlčením práva ze směnky zanikají, přičemž „tento názor je zastáván i autory učebnice Občanské právo hmotné, svazek II (2. aktualizované a doplněné vydání) vydané nakladatelstvím CODEX BOHEMIA, s. r. o., v roce 1998“. K zániku „závazku ze směnky“ došlo – posuzováno dle skutkových okolností tvrzených v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu – 15. 7. 2001 a v situaci, kdy návrh na vydání směnečného platebního rozkazu byl podán soudu až 25. 4. 2002, měl soud „k této skutečnosti přihlídnout z úřední povinnosti“.

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně považuje dovolání za nedůvodné a doplňuje, že počátkem ledna 2007 začal žalovaný svůj závazek splácet.

Původní žalobkyně – Česká konsolidační agentura v průběhu dovolacího řízení zanikla a Nejvyšší soud usnesením ze dne 12. 11. 2008 rozhodl, že v řízení bude na straně žalobkyně pokračováno s Českou republikou – Ministerstvem financí (§ 107 o. s. ř.).

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává

- a potud má dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné
- v řešení otázky, zda promlčením směnečný nárok zaniká či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I § 70 směnečného zákona směnečné nároky proti příjemci se promlčují ve třech letech ode dne splatnosti směnky (odstavec 1). Nároky majitele proti indosantům a proti výstavci se promlčují v jednom roce od data protestu včas učiněného nebo při doložce „bez útrat“ v jednom roce ode dne splatnosti směnky (odstavec 2). Nároky indosantů proti jiným indosantům a proti výstavci se promlčují v šesti měsících ode dne, kdy indosant směnku vyplatil, nebo kdy byl nárok proti němu

soudně uplatněn (odstavec 3).

Podle ustanovení čl. I § 71 směnečného zákona přerušení promlčení je účinné jen proti tomu, u něhož nastala skutečnost zakládající přerušení.

Podle ustanovení čl. I § 89 odst. 1 směnečného zákona výstavce nebo příjemce, jejichž směnečný závazek zanikl promlčením nebo tím, že nebyl včas vykonán úkon potřebný k zachování směnečného nároku, zůstávají majiteli směnky zavázáni, jen pokud se na jeho škodu obohatili.

Se závěrem odvolacího soudu, podle něhož směnečné nároky promlčením nezanikají, se Nejvyšší soud ztotožňuje, když – na rozdíl od (opačného) názoru dovolatele, jemuž nasvědčuje pouze gramatický výklad ustanovení čl. I § 89 odst. 1 směnečného zákona – odpovídá logickému, systematickému, historickému i teleologickému výkladu ustanovení upravujících promlčení směnečných nároků, jakož i obecnému pojetí důsledků promlčení v civilním právu.

Směnečný zákon upravuje promlčení směnečných nároků v čl. I, části první, oddílu jedenáctém (viz shora citovaná ustanovení § 70 a § 71), a to jde-li o promlčecí lhůty, počátek jejich běhu a účinky přerušení promlčení, a v čl. III § 5, jde-li o výklad pojmu přerušení promlčení. O promlčení se dále zmiňuje v čl. I, části třetí, oddílu druhém, § 89 odst. 1 v rámci úpravy nároku majitele směnky na vydání obohacení, vzniklého k jeho škodě z důvodů v tomto ustanovení uvedených, vůči výstavci nebo příjemci. Jelikož – jak je zřejmé z výše uvedeného – neobsahuje komplexní úpravu promlčení, nelze než (pro zodpovězení otázek směnečným zákonem neřešených) aplikovat – a to i vzhledem k odkazu obsaženému v jeho čl. III § 5 – úpravu promlčení dle občanského zákoníku, podle níž promlčené právo nezaniká, ale – dovolá-li se dlužník promlčení – nelze je věřiteli přiznat (§ 100 odst. 1, věta poslední, obč. zák.).

Závěru, že ustanovení čl. I § 89 odst. 1 směnečného zákona neupravuje následky promlčení směnečného nároku obecně, nýbrž jen určuje předpoklady vzniku nároku na vydání obohacení (tj. nespojuje s promlčením směnečného nároku jeho zánik, ani jiný následek), přitom nasvědčuje i historický výklad úpravy promlčení, ze kterého je zřejmá vazba mezi důsledky promlčení směnečných nároků a důsledky promlčení v civilním právu obecně (k tomu srov. závěry o zániku směnečného nároku promlčením, viz Dr. František Rouček, Československý zákon směnečný, druhé vydání, nově upravené, přepracované a doplněné, Praha 1932, str. 321-322 a 353 a násl., Dr. František Rouček, Jednotný směnečný řád, Praha 1941, str. 326-327 a 355 a násl., JUDr. Josef Smitek a JUDr. Jaroslav Štěpina, Nové směnečné právo, Praha 1941, str. 424 a násl. a 500 a násl., a obecná úprava důsledků promlčení obsažená v ustanovení § 1451 občanského zákona č. 946/1811 Sb. z. s., který od 28. 10. 1918 platil jako československý obecný zákoník občanský).

Ke dni nabytí účinnosti směnečného zákona (k 1. 1. 1951) přitom nabyl účinnosti také zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, který (oproti úpravě předchozí) v ustanovení § 86 určoval, že promlčené právo nelze uplatnit, jestliže se druhá strana promlčení dovolá, tj. s promlčením nespojoval zánik práva, nýbrž nemožnost takové právo přiznat. Zákonodárce na shora uvedenou zásadní změnu v pojetí důsledků promlčení v občanském právu – jde-li o znění ustanovení čl. I § 89 odst. 1 směnečného zákona – nijak „nereagoval“ a v podstatě převzal předchozí úpravu vzniku nároku na vydání obohacení (viz § 89 odst. 1 zákona č. 1/1928 Sb., zákona směnečného, a článek 89 odst. 1 nařízení č. 111/1941 Sb., kterým se vydává a zavádí jednotný směnečný řád).

Závěr, podle něhož promlčením směnečné závazky nezanikají, přitom zastává také převážná část právní teorie (k tomu srov. např. Radim Chalupa, Zákon směnečný a šekový, Komentář, 1. část, Směnky, 2. vydání, Linde Praha, 2006, str. 496 a násl. a 569 a násl., Mgr. Pavel Krpata, Promlčení směnečných práv a praktická aplikace § 334 obchodního zákoníku, Právní rozhledy 11/2001, JUDr. Zdeněk Kovařík, Důsledky promlčení směnečných závazků, Právní rozhledy 9/2001).

Právní posouzení věci odvolacím soudem ve výkladu ustanovení čl. I § 89 odst. 1 směnečného zákona je tak správné.

Jde-li o řešení otázky, zda se zásada koncentrace řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu vztahuje i na námitku promlčení, Nejvyšší soud v usnesení ze dne 22. 5. 2008, sp. zn. [29 Odo 1799/2006](#), konstatoval, že ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř. nevzbuzuje žádné pochybnosti o tom, že v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu musí žalovaný uvést vše, co proti němu namítá, což platí i pro námitku promlčení. Nejde totiž o námitku procesněprávní, poukazující na nedostatek podmínek řízení, k němuž soud přihlíží kdykoliv za řízení, nýbrž jde o námitku s hmotněprávními důsledky (viz Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 783-784 a Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1-459, Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 530).

Jelikož se dovolateli správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud – při absenci vad, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti – dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.